

Socialen dienst in de Limburgsche Koolmijnen.

door den Heer **August COOL.**

Secretaris van de Centrale der Vrije Mijnmerkers.

1) De Limburgsche Mijnen.

Den 2^{den} Augustus 1901 zal in de geschiedenis van Limburg met gouden letters geboekt blijven, omdat hij heeft daargesteld den aanvang van een nieuw tijdperk voor deze vroeger zoo door de natuur misdeelde provincie.

Op dezen dag ontdekte men te Asch op een diepte van 540 meters een klein stukje kool, voorwerp van zoo langdurige betrachtingen, en oorzaak van een groote omwenteling voor Limburg.

Belangrijkheid.

Het Limburgsch kolenbekken heeft een oppervlakte van 1200 vierkante kilometers, het Zuidekben 1320 vierkante kilometers.

Men schat de voorraad kolen die zit in Limburgsch ondergrond op 8 a 10 milliard ton of genoeg om gedurende 3 a 400 jaar zooveel kolen boven te halen als men er tot hertoe in het beste jaar in België heeft bovengahaald.

Acht vergunningen zijn tothiertoe uitgegeven, waarvan er 6 in begin van, of in volledige uit-

bating zijn, namelijk André Dumont, Luikenaaren, Winterslag, Beerlingen, Eysden en Zolder. Houthalen en Oostham-Quadmechelen zijn nog niet in uitbating en dus minder belangrijk voor deze studie.

De kapitalen gebruikt in deze mijnen zijn zeer groot. Een-paar voorbeelden: Helchteren-Zolder werkt met een kapitaal van 150 millioen, Beerlingen met 120 millioen.

Het vraagstuk van het recruteeren van personeel is een van de belangrijkste voor Limburg.

Einde April jongst leden waren in de Limburgsche mijnen werkzaam 21.046 arbeiders, verdeeld in 15.079 ondergronders en 5.967 bovengronders. Binnen eenige jaren wanneer alle mijnen in volledige uitbating zijn, zal dit getal nog merkeliijk verhoogen.

Alhoewel nog niet in volledige uitbating is de voortbrengst toch reeds aanstippenswaard en stijgt ze nog iedere maand, dit blijkt uit onderstaande tabel :

M

T

Hierbij de voortbrengst voor de maand April vanaf 1925 :

April 1925	85.000 ton.
» 1926	133.260 ton.
» 1927	198.450 ton.
» 1928	226.150 ton.
» 1929	240.140 ton.
» 1930	308.250 ton.

De Limburgsche kolenlagen zijn zeer rijk, eenige vergelijkende cijfers voor April 1930 maken ons dat duidelijk.

Per aderwerker hadden we in die maand een voortbrengst per dag van : 6672 kgr. voor Limburg, tegen 4530 kgr. voor Luik, 4065 kgr. voor Namen en gemiddeld 4500 kgr. voor Henegouwen.

De loonen die uitbetaald worden in Limburg geven ook een beeld van de belangrĳheid der Limburgsche mijnen. Voor de maand Januari 1930 bedroeg het uitbetaald loon 28.355.284,92 frs.

Het aanwerven van het personeel.

We zegden reeds dat het vraagstuk van het personeel een van de belangrijkste is dat zich stelt in Limburg.

Het is onmogelijk in Limburg de noodige arbeidskrachten te vinden.

Het tekort wordt dan ook aangevuld door buitenlandse werklĳeden.

De Vlaamsche werklĳeden die min of meer 60 % van het personeel vormen, wonen meestal in Limburg of rond Limburg, de streken van Moll, Meerhout, Diest, Aarschot, Thienen, enz.

De overige 40 % zijn buitenlanders, Polen, Tchekken, Yoegoslaven, Hongaren, Hollanders enz.

Om U een gedacht te geven wat in Limburg zit geven wij de cijfers der vreemde arbeiders die op 31/12/1929 in Genck verbleven :

Lĳst der vreemdelingen te Genck verblijvende op 31 december 1929

1	Duitschers	355	18	Lethlanders	2
2	Polen	4.747	19	Esthlanders	5
3	Franschen	104	20	Turken	2
4	Nederlanders	678	21	Marokkanen	27
5	Oostenrijkers	383	22	Portugezen	5
6	Spanjaarden	51	23	Chilenen	1
7	Italianen	834	24	Ukraniers	1
8	Russen	50	25	Araben	4
9	Zwitsers	13	26	Staatsloos	12
10	Yoeg-slovakken	1.642	27	Venezuelen	1
11	Tcheco-slovakken	1.514	28	Abyssiniers	1
12	Hongaren	770	29	Tunesiers	2
13	Montenegrijnen	1	30	Egyptenaren	1
14	Grieken	1	31	Esthoniens	6
15	Algerianen	20	32	Lithauen	3
16	Roemenen	80			
17	Deenen	2		Totaal	11.318

Deze arbeiders gebruiken meestal als omgangstaal het Duitsch.

Wat het midden betreft waarin de mijnwerkers leven onderscheiden wij twee soorten, de eene die komen van de dorpen en zich dagelijks met trein, tram, autobus of velo naar hun werk begeven. De anderen die wonen in een huis van de mijn op de z. g. n. cités of tuinwijken.

De eerste soort, zooals we hooger reeds zegden, wonen verspreid over al de dorpen van Limburg, een deel van Brabant en Antwerpen. Zij zijn in 't algemeen nog ellendig gehuisvest. Gelukkig bestaat er bij deze werklieden een drang om een eigen huisje te bezitten, waarin zij worden geholpen en aangemoedigd door de talrijke Credietmaatschappijen die in alle belangrijke centrum van Limburg ingericht zijn en flink werk leveren.

De cités.

Om in het gebrek aan arbeidswoningen te voorzien en men vertelt ook, om meer drukking te kunnen uitoefenen op de werklieden en bedienden, worden er door de mijnen tuinwijken gebouwd zoo dicht mogelijk bij den uitbatingszetel gelegen. Voor de gemeente Genck bedraagt het getal door de drie mijnen gebouwde woningen circa 2500.

De voordeelen der Cités zijn : dat de werklieden dicht bij hun werk wonen, dat men voorziet in de woningnood en dat de arbeiders in normale omstandigheden fatsoenlijk gehuisvest zijn aan goedkoop prijs, 40 tot 70 frs per maand.

Er zijn echter ook nadeelen : 1) dat er alleen werklieden wonen allemaal van hetzelfde beroep en in dezelfde inrichting werkzaam, er is geen voldoende wisselwerking tusschen hogere en lagere klassen, de cités zijn middenpunten van misnoegdheid en van verval op zedelijk en godsdienstig gebied ; 2) de werklieden en bedienden zitten in een kooi, zij wonen in een huis van de mijn, loopen op straten van de mijn, drinken in de cafés van de mijn, kopen in winkels van de mijn, spelen voetbal op een terrein van de mijn, gaan naar de Cinema van de mijn, worden verzorgd door den

dokter van de mijn, zij verdienen hun brood op de mijn, hun kinderen gaan naar scholen van de mijn, kortom zij voelen in alles het oog en ook maar al te dikwijls den klauw van de mijn.

3) De huizen zijn in het algemeen goed gebouwd en voldoen aan de hygiënische voorwaarden om een normaal gezin te herbergen, bestond er niet het verderfelijke kostgangers-systeem.

Voor de kostgangers hebben de mijnen wel hotels gebouwd maar niet in voldoende mate om ze allemaal te huisvesten, ook gaan veel jonge mannen liever bij privaten huisvesting zoeken, dan in een hotel den kost gaan te koop.

Zoo vinden wij dan op sommige cités huizen met 6-7 kamers waar buiten het gezin nog 10 tot 20 kostgangers gehuisvest zijn. Familieleven, familiebetrekkingen, kinderopvoeding, verzorging, netheid, reinheid, zedelijkheid, van dit alles is niets gekend in deze woningen.

Op de tuinwijken zijn ook voor een groot deel de buitenlandsche arbeiders gehuisvest, die er meestal veel talrijker zijn als de inlandsche arbeiders. De vreemde arbeiders landen hier aan in de meest ongelukkigste omstandigheden, zij komen veelal uit landen waar de armoede verschrikkelijk is of waar zij ongewenscht zijn. Zij worden ginder aangeworven door agenten van de mijnen die van hier naar ginder vertrekken, zij teekenen een kontrakt en worden op kosten van de mijn naar hier gebracht, de kosten der reis worden dan met deelen van hun loon afgehouden. De meesten hebben have noch goed en koopen zich dan het noodige op credit, nog een plaag in de Limburgsche mijnstreek.

Alles is er te krijgen op credit, meubelen, kleederen, juweelen, uurwerken, kopere of goude naar belofte, ringen, bier, vleesch, brood, kortom al wat naam heeft. Elken Zaterdag komen de leveranciers het geld halen voor wat ze in de week geleverd hebben, eenige franken blijven over om Zondag te vieren, en 's maandags beginnen de meesten de week zonder een cent in huis.

Wanneer ziekte of tegenspoed deze huizen bezoekt, zijn ze bij hun intreden vergezeld van bittere armoede en ellende.

Moet ik U nog zeggen, Geachte vergadering, dat er heerlijk sociaal werk te doen is in de Limburgsche mijnstreek, dat er veel stoffelijken en zedelijken nood moet gelenigd, veel mistoestanden moeten weggeruimd, veel machtsmisbruik moet gebroken worden.

De Sociale dienst.

Doch we moeten spreken over den Socialen dienst, dit valt me zeer gemakkelijk omdat er van patroonszijde tot hertoe weinig of niets gedaan wordt.

We laten hier buiten bespreking wat uitgaat van het privaat initiatief. Sociale werken, zoowel van vrouwen als van mannen, hebben heerlijk werk geleverd in Limburg, veel nood werd gelenigd door onze ziekenkassen, kinderheilen en andere werken van liefdadigheid, veel troost werd gebracht door onze verpleegsters bezoeksters in dienst van het Nationaal werk voor Kinderwelzijn, die hun taak opvatten als een apostolaat, de vakbonden herstelden reeds veel onrecht, en losten talrijke mistoestanden op.

Jammer dat de mijnbesturen nog niet altijd inzien, dat zij vroeg of laat de arbeidersorganisaties zullen moeten herkennen, en dat dezen niet voor doel hebben zoals sommigen het denken, om een politiek te voeren tegen de mijnen. Onze politiek is een politiek ten bate der arbeiders, ten bate van deze die gebukt gaan onder het onrecht, een politiek van liefde en rechtvaardigheid, zoo heerlijk neergelegd in onze sociale leer, een politiek ten bate der gansche maatschappij.

De Sociale dienst op de mijn beperkt zich tot het volgende :

Een ondersteuning van 25 % van het loon bij ziekte gedurende 6 maand, dit als gevolg van een overeenkomst in de Nationale Gemengde Mijncommissie afgesloten.

Gratis verzorging op de mijn voor zieke en gekwetste werklieden.

Wanneer wij dit socialen dienst mogen noemen, bestaat er op al ons mijnen zulken dienst, maar :

Voor de opleiding en bescherming der jonge

arbeiders en arbeidsters : Niets.

Voor de keus bij het aanwerven van het personeel : Niets.

Voor de voorlichting bij arbeidsongevallen, zoo belangrijk in de mijnen : Niets.

Voor de keuze van het beroep en de aanpassing aan het werk : Niets.

Voor de heropleiding der verminkten en gebrekkigen : Niets.

Voor den omgang met de werklieden, het behandelen hunner klachten en moeilijkheden : Weinig of niets.

Onze arbeiders komen in de mijnen om te werken, het middel om ze te doen werken is een verbitterend boetestelsel en een stel meesters, waarvan er vele om het zacht uit te drukken, niet voor den omgang met menschen geschikt zijn.

Buiten de mijn, op de tuinwijken is het niet veel beter.

Twee mijnen hebben een gratis geneeskurdingen dienst ingericht voor de arbeiders en hunne familie.

De mijn Limburg-Maas heeft een mutualiteit ingericht met zetel op de mijn. Al de werklieden, ook deze die reeds lid zijn van een vrije mutualiteit, moeten vooraleer zij mogen beginnen werken, lid worden van deze mutualiteit, welke niet meer aangepast is aan de huidige noodwendigheden, en een dwang oplegt die niet goed te keuren is. Wanneer de werklieden de mijn verlaten, zijn ze ontslaggever uit de ziekenkas en moeten zij in een andere opnieuw een proeftijd doen om hun rechten te herwinnen.

De andere mijnen hebben ook meestal eigen mutualiteiten, doch laten de werklieden min of meer vrij er bij aan te sluiten, ja of neen.

Op één mijn heeft men een paar verpleegsters bezoeksters, die de huizen afgaan en trachten door stoffelijke hulp en opbeurende woorden, zooveel mogelijk nood te lenigen; wij gelooven in de goede wil der directie, doch jammer genoeg kent geen enkel van deze twee juffers Vlaamsch. Met allen eerbied voor deze jufvrouwen en hun werk, kunnen wij in die omstandigheden niet gelooven in de degelijkheid van hun

werk.

Op dezelfde mijn werd onlangs ook een sociale ingenieur benoemd, iemand die geen sociale studiën gedaan heeft, vroeger commercieelen agent was, en nu tot socialen ingenieur gepromoveerd werd. Welke zijn taak is kunnen wij niet zeggen.

Op de meeste cités treffen wij kringen aan van vermaak, muziekmaatschappijen, voetbalclubben en meer dergelijke.

« Dat alles staat weer te veel in het teeken van als ge U vermaakt staat ge in dienst van de mijn », afwezig blijven van herhalingen, niet willen meedoen aan een bepaalden kring heeft maar al te dikwijls invloed op het werk. Bijdragen en boeten in de voetbalclub opgelopen, worden op een bepaalde mijn van het loon afgehouden.

Kringen voor ontwikkeling zijn op onze cités waar het privaat initiatief lam gelegd is zoo zeldzaam als witte raven.

Op verschillende tuinwijken bestaan Vrijë Boekerijen die ruimschoots van boeken voorzien zijn en zich wel aanpassen aan hun lezerskring.

De scholen zijn op een paar mijnen nog te veel verfranscht, onze Vlaamsche kinderen ontvangen er een Fransch onderwijs, Poolsche en Hongaarsche kinderen ontvangen onderwijs in de moedertaal. Op de andere tuinwijken is de toestand min of meer bevredigend.

De kerken zijn op de meeste cités onvoldoende, alleen in Winterslag, Waterschei en Zolder is de toestand goed, op de andere tuinwijken zijn de kerken veel te klein en kunnen onmogelijk de geloovigen bevatten.

Wij besluiten :

Op al onze mijnen zou moeten een flinken socialen dienst worden ingericht, aangepast

aan de noodwendigheden van de arbeiders, niet voor doel hebbende den invloed van de arbeiders en hunne organisatie te breken, hun de vrijheid te ontnemen en hun door dwang aan de mijn te binden. Onze patroons moeten het

vertrouwen winnen van de arbeiders, door het eenige daartoe geschikte middel : de Liefde.

Onze arbeiders zijn verbitterd, het sociale geweten van patroons en arbeiders ten opzichte van malkander vervormd. Er bestaan veel *mistoestanden* maar wij hebben den indruk: nog meer *misverstanden*.

Tusschen arbeiders en patroons moet een schakel worden gelegd, die beiden aan malkander bindt en wederzijdsche achting en waardeering uitlokt, die schakel moet de sociale dienst zijn.

Onze mijnbesturen moeten onze Sociale Scholen en onze Maatschappelijke Assistenten leeren kennen, waardeeren en gebruiken, zij moeten plaats maken op hunne mijnen voor onze jongeren gevormd in onze Sociale Scholen, beziel met idealen, toegerust met de noodige sociale kennissen, maar een doel hebbende, ons Volk, de Nijverheid, de Menschheid te dienen.

Onze mijnbesturen moeten leeren inzien dat met arbeiders omgaan een kennis is, dater in de mijnen nog wat anders is als zwarte kool, dat daar menschen werken, en dat zij met ons de plicht hebben wat zón te brengen in dat donkere leven van hen, de mijnwerkers, die honderden meters diep in den schoot van moeder aarde zitten te wroeten en te werken, ten bate der gemeenschap, uit trouwe plichts vervulling.

Maatschappelijke Assistenten, den dag dat onze Limburgsche mijnbesturen dat zullen begrepen hebben, wacht er U een heerlijke taak in Limburg.

